

RVL Järäinen Jani(SM)

17.04.2021
JULKINEN

Asia

Jatkokirje; KOMMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI KOSKIEEN KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISIA ULKORAJOILLA KOSKEVAN SEULONNAN KÄYTTÖÖNOTTOA (COM (2020) 612 FINAL)

Kokous

U/E/UTP-tunnus
U 60/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 23.9.2020 tiedonannon maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamisesta (*New Pact on Migration and Asylum*). Tiedonannon yhteydessä komissio antoi useita säädösehdotuksia, mukaan lukien asetusehdotuksen koskien kolmansien maiden kansalaisten seulontamenettelyä ulkorajalla. Ehdotuksesta on laadittu valtioneuvoston kirjelmä U 60/2020 vp. Neuvottelut tiedonantoon liittyvistä lainsäädäntöehdotuksista ovat EU:ssa käynnissä.

Seulonta-asetusehdotuksen yksityiskohtainen käsittely aloitettiin välittömästi sen antamisen jälkeen, ja ehdotusta on sivuttu myös uudistuskokonaisuutta koskevissa sisäministeriöiden poliittisissa keskusteluissa. Työryhmätasolla seulonta-asetusta on käsitelty 6 kertaa ja puheenjohtajamaa on esitellyt kaksi kompromissiesitystä neuvoston osittaiseksi yleisnäkemykseksi. Viimeisintä kompromissiesitystä (neuvoston asiakirja WK 5047/2021 INIT) käsitellään tällä hetkellä asiantuntijatasolla. Puheenjohtaja on ilmoittanut tavoitteekseen viedä neuvoston osittainen yleisnäkemys neuvoston hyväksyttäväksi touko-kesäkuun aikana joidenkin jäsenmaiden varaumista huolimatta. Osittaisen yleisnäkemyksen ulkopuolelle jätettäisi artikkelit 4 (lupa tulla jäsenvaltion alueelle) ja 21 (voimaantulo) sekä viittaukset muihin komission ehdotuksiin, joiden neuvottelut ovat myös kesken. Puheenjohtajan etenemisaikatauluun liittyy kuitenkin tässä vaiheessa epävarmuutta.

Seulonta-asetuksen neuvostokäsittelyn aikana komissio antoi 2.3.2021 täydentävän asetusehdotuksen (KOM(2021) 96 lopullinen) seulonnan edellyttämän tietojärjestelmäpääsyn muutossäännösten osalta. Kyseisiä muutoksia ei voitu eriyvästä oikeusperustasta johtuen sisällyttää itse seulonta-asetukseen. Muutossäännöksillä varmistetaan seulonnan aikainen pääsy tarpeellisiin tietojärjestelmiin sekä niiden yhteentoimivuus. Valtioneuvosto on valmistellut erillisen U-kirjelmän kyseisestä esityksestä. Kirjelmä käsitellään valtioneuvoston yleisistunnossa 29.4.2021.

Neuvottelujen edistyessä seulonta-asetukseen liittyvät yksityiskohdat ovat tarkentuneet ja niistä on saatu lisätietoa. Valtioneuvosto antaa tällä jatkokirjeellä lisäselvitystä ehdotuksesta.

Suomen kanta

Valtioneuvoston kanta on esitetty eduskunnalle 12.11.2020 osoitetussa kirjelmässä U 60/2020 vp.

Suomelle on ollut tärkeää, että seulonnamenettelystä muodostuu tehokas ja seulonnaan liittyvät toimet tehdään viivytyksettä ja huolellisesti sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Onkin myönteistä, että esityksessä osittaiseksi yleisnäkemykseksi seulonnan kestoa ei olla pidentämässä komission esittämästä. Seulonnan tehokkuuteen liittyy oleellisesti myös se, että seulonnan kohteena olevat henkilöt ovat jatkuvasti viranomaisen tavoitettavissa. Esitykseen osittaiseksi yleisnäkemykseksi on sisällytetty yksiselitteinen jäsenvaltioiden järjestämisvelvollisuus kolmannen maan kansalaisen seulonnaan saapuvilla olon varmistamiseksi. Lisäksi on tärkeää, että esityksen perus- ja ihmisoikeustakeista on pidetty kiinni ja tähän liittyvä perus- ja ihmisoikeuksien valvontamekanismi on säilytetty ehdotuksessa yhdessä alustavan haavoittuvuusarvioinnin kanssa.

Suomi on pitänyt välttämättömänä, että alaikäisten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten esimerkiksi ihmiskaupan uhrien tunnistaminen turvataan tosiasiallisesti ja että lapsen edun ja oikeuksien toteutumisesta huolehditaan täysimääräisesti. Onkin tärkeää, että seulonnaan liittyvä haavoittuvuusarviointi on säilytetty kiinteänä osana menettelyä, ja että haavoittuvuuksien ilmenemismuotojen laajuus on huomioitu lisäämällä asetuksen määritelmiin haavoittuvassa asemassa olevan määritelmä.

Suomi on pitänyt tärkeänä, ettei seulonnamenettelyllä haitata tavanomaisten meripelastustapausten käsittelyä tai heikennetä mahdollisuutta palauttaa viipymättä luvattomasti rajan ylittänyt henkilö takaisin kolmanteen maahan, mikäli tapaukseen ei liity suojelun tarvetta tai muita erityisiä syitä. On myönteistä, että asetuksessa on selkeytetty sitä, etteivät tavanomaisen meripelastuksen piiriin kuuluvat tapaukset lukeutuisi seulonnan piiriin, ja että seulentaviranomaisella on tässä suhteessa liikkumavaraa arvioida seulonnan välttämättömyys meripelastustehtävän yhteydessä.

Suomi on pitänyt välttämättömänä, että myös asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä huolehditaan tarkoin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Henkilötietojen suojan kannalta on olennaista, että arkaluonteisten henkilötietojen käsittely rajoitetaan ainoastaan käsittelytarkoituksen kannalta välttämättömään. Tämä periaate korostuu seulonnan aikaisessa tietojärjestelmäpääsyssä ja seulentalomakkeen käsittelyssä.

Pääasiallinen sisältö

Yleistä neuvotteluiden kulusta

Komission esitys on pysynyt peruselementeiltään toistaiseksi muuttumattomana neuvotteluiden aikana, mutta siihen on kohdistunut teknisiä yksityiskohtia koskevia muutoksia ja tarkennuksia. Puheenjohtajan kompromissiesityksessä neuvoston osittaiseksi yleisnäkemykseksi on pääosin huomioitu Suomen esille tuomat havainnot ja esitykset. Neuvottelujen ollessa vielä käynnissä siihen saattaa tulla ennakoimattomiakin muutoksia, jotka voivat johtua muiden komission ehdotusten samanaikaisista neuvotteluista tai muiden jäsenmaiden vaatimuksista.

Seulonta-asetus liittyy kiinteästi maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kokonaisuuteen. Asetuksella on selkeä kytkentä uudistuksen muihin asetusehdotuksiin. Ehdotuksen tavoitteena on yhtäältä varmistaa Euroopan yhdenmetyt rajaturvallisuuden tehokas toteuttaminen ulkorajoilla, jotta muuttoliikettä voidaan hallita tehokkaasti, varmistaa sisäisen turvallisuuden korkea taso unionin sisällä ja osaltaan taata henkilöiden häiriötön vapaa laillinen liikkuvuus unionissa. Toisaalta seulonnan tavoitteena on palvella seulonnan jälkeisiä menettelyjä mahdollistaen niiden tehokkaampi ja lyhytkestoisempi toimeenpano.

Suomen ja usean muun jäsenmaan huolet komission antamien ehdotusten keskinäisestä suhteesta ja siihen liittyvistä avoimista kysymyksistä on pyritty huomioimaan neuvotteluissa. Puheenjohtaja on esittämässä ratkaisuksi uuden artiklan lisäämistä. Uusi artikla määritteli asetusviittauksin seulonnan suhteen menettelyasetukseen ja vastaanottodirektiiviin. Artiklassa määriteltäisiin myös jäsenvaltion alueella tapahtuvan seulonnan suhde paluudirektiiviin sekä kansainvälisen suojelun hakemiseen liittyvään sääntelyyn.

Puheenjohtaja on esittämässä neuvoston osittaiseen yleisnäkemykseen uuden artiklan lisäämistä seulonnan kohteena olevan henkilön velvollisuuksista sekä seulontalomakkeeseen kohdan näiden velvoitteiden toteutumisesta. Lomake sisältäisi saadut tiedot seulonnan kohteena olevaa henkilöä avustaneista henkilöistä tai organisaatioista sekä muut tiedot liittyen luvattomaan rajanylitykseen tai ihmisalakuljetukseen. Suomen esitykset lomakkeen kehittämiseksi siten, että seulonnan jälkeisissä menettelyissä on käytössä riittävät tiedot päätöksen tekoa varten, on huomioitu neuvottelujen aikana hyvin.

Seulonnan tulisi lähtökohtaisesti tapahtua ulkorajalla tai sen läheisyydessä. Tiettyjen jäsenvaltioiden vaatimuksesta osittaiseen yleisnäkemykseen ollaan kuitenkin puheenjohtajan toimesta esittämässä suurempaa liikkumavaraa ja että jäsenvaltio voisi pakottavista syistä sijoittaa seulonnan kohteena olevat henkilöt jäsenvaltion alueella muuallekin kuin ulkorajalle tai sen läheisyyteen.

Useat jäsenvaltiot ovat tuoneet esille pakollisen alustavan terveystarkastuksen seulontamenettelyä kohtuuttomasti hankaloittavan vaikutuksen ja että alustava terveystarkastus ei olisi suhteellisuusperiaatteen mukaan perusteltavissa kaikissa tilanteissa. Osittainen yleisnäkemys on kehittymässä suuntaan, jossa alustava terveystarkastus ei olisi välttämättä pakollinen kaikissa tilanteissa, vaan seulontaviranomainen voisi tietyin reunaehdoin käyttää harkintaansa terveystarkastuksen tekemisen suhteen. Seulonnan kohteella tulisi kuitenkin aina olla mahdollisuus halutessaan päästä terveydenhuollon piiriin. Suomi pitää tärkeänä, että seulonnan sisältämän alustavan terveystarkastuksen osalta on pidetty kiinni siitä, että sen voisi tehdä vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Alustava haavoittuvuusarviointi on merkitykseltään keskeinen toimenpide, jotta alaikäisten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten esimerkiksi ihmiskaupan uhrien tunnistaminen turvataan tosiasiallisesti ja että lapsen edun ja oikeuksien toteutumisesta voidaan huolehtia täysimääräisesti. Suomen esitykset alustavan haavoittuvuusarvioinnin toteuttamisesta vain tehtävään koulutetun henkilöstön toimesta ja tarvittaessa terveydenhuoltohenkilöstön avustamana on otettu vastaan hyvin.

Seulonta-asetuksen suhde muihin komission ehdotuksiin

Neuvottelujen aikana on tarkennettu seulonta-asetuksen suhdetta muihin asetusehdotuksiin. Komission ehdotus ei usean jäsenvaltion näkemyksen mukaan riittävästi kuvannut tätä keskinäistä suhdetta ja muiden asetusten sovellettavuutta seulonnan kohteena oleviin kolmansien maiden kansalaisiin. Tämä epäselvyys ratkaistaisiin puheenjohtajan esityksen mukaan selkeyttämällä ehdotusten välistä suhdetta viittausartikloin.

Jos kolmannen maan kansalainen, joka on ylittänyt ulkorajan luvattomasti tai joka on tuotu meripelastustehtävän jälkeen maihin, hakee kansainvälistä suojelua jäsenvaltiossa, turvapaikkamenettely alkaa aina hakemuksen tekemisestä, mutta hakemus rekisteröitäisiin vasta seulonnan päätyttyä sille menettelyasetuksessa säädetyn määräajan puitteissa. Myös vastaanottodirektiivin soveltaminen alkaisi vasta seulonnan jälkeen. Tässä on oleellista seulonta-asetuksen suhde Schengenin rajasäännöstöön (EU) 2016/399 ja se, ettei kolmannen maan kansalaista ole päästetty vielä oikeudellisesti jäsenvaltion alueelle. Tämä juridinen erityisjärjestely olisi välttämätön muun muassa menettelyasetuksen ja vastaanottodirektiivin soveltamisen kannalta. Menettelyasetuksessa ja vastaanottodirektiivissä tulisi huomioida seulonta-asetuksen vaatimat muutokset. Komission menettelyasetusehdotus sisältää jo nykyisellään kyseiset lisäykset, mutta vastaanottodirektiiviin kyseiset muutokset tulisi lisätä neuvottelujen edetessä. Jos kolmannen maan kansalainen hakee kansainvälistä suojelua rajanylityspaikalla tai kauttakulkualueella, menettelyasetuksen määräajat alkaisivat heti hakemuksen tekemisestä samoin kuin vastaanottodirektiivin soveltaminen.

Tilanteissa, joissa kolmannen maan kansalainen kohdataan vapaan liikkuvuuden alueella ei olisi perusteltua soveltaa periaatetta, jonka mukaan kolmansien maiden kansalainen ei olisi vielä saapunut jäsenvaltioiden alueelle. Näissä tilanteissa samanaikaisesti sovellettavaksi seulonta-asetuksen kanssa tulisivat siten myös paluudirektiivin ja kansainvälisen suojelun hakemiseen liittyvä sääntely. Jos seulonnan aikana kävisi ilmi, että kolmannen maan kansalaisen Schengenin rajasäännöston mukaiset maahantuloedellytykset täyttyvät, päättyisi seulonta ja henkilön maahanpääsy sallittaisiin.

Seulonnan kohteena oleva kolmannen maan kansalainen	Hakemus kansainvälisestä suojelusta jätetty	Hakemusta kansainvälisestä suojelusta ei ole jätetty
Kolmannen maan kansalainen, joka on ylittänyt ulkorajan luvattomasti tai tuotu meripelastustehtävän jälkeen maihin	<ul style="list-style-type: none"> - EURODAC-asetus on voimassa - menettelyasetuksen mukainen hakemuksen rekisteröinti on viivästetty - vastaanottodirektiivi ei ole voimassa 	Paluudirektiivi ei ole voimassa
Kolmannen maan kansalainen, joka hakee turvapaikkaa rajanylityspaikalla tai transit-alueella	<ul style="list-style-type: none"> - EURODAC-asetus on voimassa - menettelyasetuksen mukainen hakemuksen rekisteröinti tapahtuu samanaikaisesti - vastaanottodirektiivi on voimassa 	
Kolmannen maan kansalainen, joka oleskelee luvatta jäsenvaltion alueella	Kaikki turvapaikkasäädökset ovat voimassa	Paluudirektiivi on voimassa

Taulukko: Muiden säädösten sovellettavuus seulonnan aikana.

Kytkeä muihin asetusehdotuksiin on myös näkyvässä seulonnan kohteena olevalle henkilölle jaettavan tiedon sääntelyn osalta. Seulonnan kohteelle on jaettava kaikki sellainen tarpeellinen tieto koskien itse seulontamenettelyä, mutta myös kansainvälisen suojelun hakemiseen ja paluuseen sekä vapaaehtoiseen paluuseen liittyen. Tieto on jaettava kirjallisesti, mutta myös suullisesti tarvittaessa tulkin välityksellä siten, että seulonnan kohde ymmärtää tiedon sisällön.

Seulonnan luonteesta puhtaana tiedonkeruuvaiheena on pyritty pitämään kiinni neuvottelujen edetessä. Näin ollen seulonta-asetukseen on vältetty liittämästä elementtejä, jotka voisivat olla tulkittavissa viranomaisen tekemiksi valituskelpoisiksi hallintopäätöksiksi seulonnan kohteena olevan henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyen. Tämä on vaikuttanut seulonnan tuloksena täytettävän seulontalomakkeen sisältöön. Lomakkeen sisältö on pyritty pitämään sellaisena, ettei sitä voisi missään tilanteessa tulkita viranomaispäätökseksi. Jos kolmannen maan kansalaisen maahantuloedellytykset eivät täytyisi, ohjautuisi henkilö joko turvapaikkamenettelyyn tai paluumenettelyyn riippuen siitä, onko hän hakenut turvapaikkaa vai ei. Tarkemmin sovellettavasta turvapaikkamenettelystä ml. rajamenettelyn soveltaminen, säädettäisiin menettelyasetuksessa eikä seulonta-asetus sisältäisi tähän liittyen erillistä sääntelyä, vaikka seulonnan aikana kerättävä tieto on oleellista myös tässä.

Neuvottelujen aikana seulonnan tuloksien kirjaaminen ja eteenpäin välittäminen toimivaltaisille viranomaisille on todettu keskeiseksi seikaksi. Suomen näkökulmasta seulonnan tulee olla tehokas ja huolellisesti tehty. Tämä edellyttää, että seulonnan tuloksensa valmistuva lomake palvelee seulonnan jälkeisiä menettelyjä mahdollisimman kattavasti ja että lomake sisältää tätä tarkoitusta varten oleelliset tiedot, kuten tiedot haavoittuvasta asemasta, kansainvälisen suojelun hakemuksesta ja siihen liittyvistä ilmi tulleista seikoista sekä mahdollisesta turvallisuudesta. Jatkomenettelyihin liittyen on myös oleellista tietää, onko henkilö antanut seulonnessa kerättävä tiedot ilman harhautuspyrkimystä.

Seulonta-asetuksen suhde kansalliseen lainsäädäntöön

Seulonta-asetusehdotuksen keskeisenä periaatteena on luoda yhdenmukainen seulontamenettely tilanteeseen, jossa kolmannen maan kansalainen ylittää ulkorajan luvattomasti tai hänet tuodaan maihin meripelastustehtävän jälkeen. Lisäksi seulonta tulisi tehdä tilanteissa, joissa kolmannen maan kansalainen kohdataan jäsenvaltioiden alueella. Menettelyn yhdenmukaisuus taattaisiin velvoittamalla jäsenvaltiot toimeenpanemaan seulontaan liittyvät pakolliset elementit: terveys- ja haavoittuvuusarviointi, henkilöllisyyden selvittäminen, biometrinen tunnistaminen, rekisteröinti, turvallisuustarkastus ja seulontalomakkeen täyttäminen. Jäsenmaita velvoitettaisiin huolehtimaan myös siitä, ettei seulonnan kohteena oleva kolmannen maan kansalainen voi vältellä viranomaistoimenpiteitä seulonnan aikana.

Seulonnan pakollisten elementtien lisäksi jäsenvaltioita velvoitettaisiin säätämään kansallisesti perusoikeuksien toteutumista valvovasta mekanismista.

Tällä hetkellä jäsenvaltioiden kansalliset ratkaisut liittyen muun muassa yksilön vapauden menetykseen ja kyseiseen perusoikeuteen puuttumiseksi vaihtelevat. Lisäksi vapauden menetykseen tähtäävien toimien valvontamekanismit, tuomioistuinkontrolli ja perusoikeuksien turvaamistoimet on jäsenvaltioissa järjestetty toisistaan poikkeavasti. Myös kansallisten viranomaisten vastuunjakoisiin liittyvät ratkaisut muun muassa rekistereihin pääsyyn liittyen vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen.

Seulonnan velvoitteiden toimeenpanemiseksi ja edellä kuvattu jäsenvaltioiden eroavaisuus huomioiden seulonta-asetuksessa on päädytty sääntelyn tasoon, joka mahdollistaa jäsenvaltioiden kansallisten erityispiirteiden huomioimisen seulonnan toimeenpanossa. Jäsenvaltioiden tulee näin ollen säätää kansallisesti siitä, mille viranomaisille annetaan seulontaan liittyviä tehtäviä, miten turvataan seulonnan kohteena olevan henkilön läsnäolo ja perusoikeuksien toteutuminen seulonnan aikana sekä miten asetuksen velvoittama perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvonta tapahtuu ja minkä riippumattoman valvojan toimesta. Osittaisen yleisnäkemyksen mukaan seulonta tulisi toimeenpanna viivytyksettä ja se ei saisi missään tilanteessa ylittää säädettyjä enimmäisaikoja.

Seulonnan jälkeen täytettävän seulontalomakkeen sisällöstä säädettäisiin seulonta-asetuksessa, mutta sen käytännön toteutus jätettäisiin kansallisesti ratkaistavaksi esimerkiksi lomakkeen digitalisoinnin ja kansallisiin järjestelmiin kytkeytymisen suhteen. Lisäksi jäsenvaltioiden on säädeltävä erikseen seulontaviranomaisten tietojärjestelmäpääsystä kunkin viranomaisen seulontaan liittyvän tehtävän edellyttämällä tavalla. Nämä yksityiskohdat tulevat siis kansallisesti valmisteltaviksi ja päätettäväksi siinä vaiheessa, kun seulonta-asetusehdotus on EU:ssa hyväksytty.

Kun seulonta on päättynyt, ratkaistaan mihin jatkomenettelyyn seulonnan kohteena olevan henkilön kuuluu. Riippuen siitä, onko henkilö hakenut kansainvälistä suojelua vai ei, ohjataan hänet viranomaiseen joka vastaa turvapaikka- tai paluumenettelystä. Seulontamenettely päätettäisiin joka tapauksessa säädettyjen määräaikojen mukaisesti, vaikka kaikkea seulonnan vaatimia tietoja ei olisi kyetty keräämään. Näiden tietojen kerääminen voi jatkua seulonnan jälkeisissä menettelyissä, joko turvapaikkamenettelyssä tai paluumenettelyssä. Jäsenmaiden tulee EU-lainsäädännön puitteissa kansallisella sääntelyllä määritellä eri menettelyistä ja niiden eri vaiheista vastuulliset viranomaiset. Seulonta-asetuksella ei säädettäisi jatkomenettelyjen ratkaisemiseksi liittyvistä seikoista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio ehdottaa asetuksen oikeusperustaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 77 artiklan 2 kohdan b ja d alakohtaa. Artiklan 77(2)(b) ja (d) mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, jotka koskevat tarkastuksia, joita tehdään ulkorajoja ylittävälle henkilölle sekä kaikkia tarvittavia toimenpiteitä, joilla otetaan vaiheittain käyttöön yhdenmukainen rajaturvallisuusjärjestelmä ulkorajoilla.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan oikeusperustat ovat asianmukaisia. Ehdotuksia käsitellään tavanomaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja hyväksymisestä päätetään neuvostossa määräenemmistöllä.

Asetuksen oikeusperustaa ei ole kyseenalaistettu muiden instituutioiden tai jäsenvaltioiden toimesta neuvottelujen aikana.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on aloittanut komission asetusehdotuksen käsittelyn ja ensimmäiset raportöörin ja asiantuntijoiden väliset kokoukset on pidetty. Koska komissio antoi ehdotuksensa seulonta-asetukseksi ilman vaikuttavuusarviointia, on

parlamentin LIBE-valiokunta pyytänyt sisäisen vaikuttavuusarvioinnin asiasta. Vaikuttavuusarvio valmistunee touko-kesäkuun aikana, jonka jälkeen valiokunnan mietinnön tosiasiallinen valmistelu voi jatkua. Mietinnön odotetaan valmistuvan syksyllä 2021.

Parlamentti on ilmoittanut puheenjohtajamaalle, että instituutioiden välisiä neuvotteluja ei tultaisi käynnistämään, jos muissa komission ehdotuksissa ei olisi tapahtunut riittävää edistymistä. Parlamentti pitää kiinni pakettiratkaisusta tässä vaiheessa.

Kansallinen valmistelu

Ehdotusta koskeva U-kirjelmäluonnos on käsitelty EU-jaosto 6 kirjallisessa menettelyssä 16.–19.10.2020 ja EU-ministerivaliokunnassa 6.11.2020. U-kirjelmä annettiin 12.11.2020.

Jatkokirje on käsitelty EU-jaosto 6 kirjallisessa menettelyssä 22.-26.4.2021.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnan valiokunnat ovat antaneet seuraavat lausuntonsa komission asetusehdotusta koskevasta U-kirjelmästä U 60/2020 vp: HaVL 9/2020 vp ja PeVL 20/2021 vp.

Hallintovaliokunta on lausunnossaan HaVL 9/2021 vp tuonut esille, että seulonta-asetuksella on vahva yhteys muihin 23.9.2020 annettuihin säädösehdotuksiin, erityisesti menettelyasetukseen. Tähän liittyvien seikkojen ja muiden seulontaan liittyvien avoimien kysymysten takia valiokunta on pyytänyt lisätietoja seulonnan yksityiskohdista neuvotteluiden edetessä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 2/2021 vp kiinnittänyt huomiota siihen, että tietyt seikat jäävät sääntelyssä vielä avoimeksi ja että valiokunta lausuu tarvittaessa myöhemmin valmistelun edetessä sääntelyn yksityiskohdista.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Eduskunnalle osoitetussa kirjelmässä U 60/2020 vp on arvioitu alustavasti seulonta-asetuksen vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön. Neuvottelujen edistyessä on selkiytynyt, että jos seulonta-asetus hyväksyttäisi puheenjohtajan osittaisen yleisnäkemyksen kaltaisena, edellyttäisi se kansallisen lainsäädännön muutoksia viranomaisten seulonnan aikaisiin tehtäviin liittyen ja seulontaviranomaisten tietojärjestelmäpääsyn varmistamiseksi. Lisäksi kansallisesti tulisi säätää seulonnan kohteena olevan henkilön viranomaisen käytettävissä olon turvaamisesta seulonnan aikana sekä perus- ja ihmisoikeuksien valvonnan toteuttamisesta asetuksen edellyttämällä tavalla.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 26 ja 34 kohtien mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ulkomaalaislainsäädäntöä ja Rajavartiolaistosta.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu kirjelmässä U 60/2020 vp.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvotteluiden aikana muita asian käsittelyyn vaikuttaneita seikkoja ovat olleet muun muassa Schengeniin kuulumattomien jäsenvaltioiden asema suhteessa seulon-asetukseen. Erityisesti seulonnan edellyttämä tietojärjestelmäpääsy ja tässä suhteessa Schengeniin kuulumattomuus on koettu ongelmalliseksi näiden jäsenvaltioiden näkökulmasta. Komissio ja puheenjohtajamaa pyrkivät ratkaisemaan tätä ongelmakohtaa kahdenvälisissä neuvotteluissa.

Noin puolet jäsenvaltioista ovat nostaneet esille perusoikeuksien valvontaan tarkoitettun mekanismin luomisen ongelmallisuuden. Näiden jäsenvaltioiden mukaan esimerkiksi vapauden menettämiseen liittyy jo merkittävästi kansainvälistä ja kansallista sääntelyä ja tässä suhteessa uudet mekanismit on nähty päällekkäisinä, eikä niiden luomista ole pidetty tarpeellisena.

On mahdollista, että erityisesti tämän hetken maahanmuuttovirtojen etulinjaan kuuluvat jäsenvaltiot pyrkivät pitämään kiinni maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistukseen liittyvästä pakettiratkaisusta. Näin ollen kyseiset jäsenvaltiot eivät tulisi mahdollisesti hyväksymään puheenjohtajan esitystä osittaisesta yleisnäkemyksestä ennen kuin solidaarisuutta koskevista yksityiskohdista on sovittu.

Asiakirjat

WK 5047/2021 INIT (neuvoston puheenjohtajan kompromissiesitys 16.4.2021)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jani Järäinen/SM, jani.jarainen@raja.fi, 0295 4211 34

EUTORI-tunnus

EU/2020/1441

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
